

Tudi bič le prepogoste v oko in mu razbije kako žilo ali je širok hudemu vnetju.

Če se to tudi včasih brez volje gospodarjeve ali hlapčeve primeri, so pa vendar tudi taki brezvestni suroveži, ki v togoti razbijajo konjem prek glave in prek oči in tako dostikrat konj oslepne.

Da se toraj konjem oči ohranijo, se naj napravijo jasli namesto lojter, naj se skrbi za dosti čistega zraka v hlevu in za snažnost. Naj se za vsako veliko živinsko glavo, za konja, kravo, vola itd. vzame $\frac{1}{2}$ kilograma mavca ali gipsa in se z njim v hlevu gnoj potrosi.

Gips amonijak zveže in tako oster duh iz hleva odstrani. Okna se morajo primerno visoko nad konji napraviti in od konjske oprave nepotrebni naočniki porezati.

Nikakor pa se ne sme z bičem konj po glavi in očeh mlatiti, kakor da bi bil iz lesa ali kama, ne pa občutljiva, prekristna žival, ki zasluži, da človek lepo z njo ravna.

Črna redkev izvrstna zdravilna rastlina.

II. O nekem francoskem generalu pripoveduje neki francoski kmetovavski časnik, da je od te mučne bolezni bil mnogo let hudo mučen in trpinčen.

Nasvetovali so mu, ker vsa druga zdravila niso pomagala, naj začne črno redko jesti, kar je tudi, da si ni bil prijatelj tej žestvoni, storil in res v krutkem izdatno polajčanje čutil in poslednjič popolnoma ozdravil. Ves vesel, da je rešen te hude bolezni je vsem kmetovavcem tistega kraja priporočal, naj črno repkev pridelujejo in je nadalje izvrstnega zdravnika Philippeja nagovoril, da je obširno razpravo o blagodejnih učinkih črne redkve za akademijo znanstev spisal, ktera je potem tudi to izvrstno razpravo v svojih spisih razglasila.

Tudi o nekem drugem boleniku, ki ga pesek in kamen mučil, se pripoveduje, da je hodil po mnogih toplicah po svetu pa vse zastoju. Naposled je začel rabiti črno redkev in že po malih dneh je občutil olajšanje in poslednjič popolno zdravje našel. Pa tudi pozneje se ga ta bolezen ni več lotila.

Kar se pridelovanje črne redkve tiče, tako najraje raste v rahli, mastni, pa ne na novo pognojeni zemlji. V rodi in težki zemlji ne prospeva tako dobro pa tudi dobrota njena je manjša.

Poseva se od meseca majnika do konca junija. Ker v dobri zemlji redkev pray košato vzraste, se morajo rastlinice, kar jih pregosto raste, popipati, da tako k večjemu le deset rastlin na štirjaški meter pride. Če je suša, se mora zamakati, pridno pleti in zemlja rahljati. Kar se redkve za zimo ohraniti hoče, to se je

pred mrazom iz zemlje popipati, metenica kakor korenju ali repi porezati in potem ali v jami, v zemlji ali pa v suhem pesku v kleti hranjevati.

Konjerejskemu društvu pristopili so: Rudolf Leidl, Jožef Škof, Alojz Zemljčič, Ant Lariš, Jož. Drolec, A. Mravljak; minister poljedelstva je 10 državnih žrebcev iz Štajerskega vzel in v druge dežele prestavil, ker je lani na jednega žrebca prišlo samo 45 kobil. Predstojnik konjskega konjerejskega okoliša baron Vay imenovan je častni vitez pruskega reda Johaniterskega.

Trtna uš meseca januarja in februarja nahaja se a) v zemlji, kder na trsovih koreninah počivajo ali spijo; to pa na koreninah $1-1\frac{1}{2}$ metra globokih, na plitvih koreninah večidel zmrznejo. Kdor bi hotel tedaj trtno uš pokončati, moral bi globoko koreninje vse odkopati, kar pa preveč stane. Ta mesesa se toraj ne da tukaj nič storiti, b) nad zemljo, pa le zimsko jajce trtne uši v starej skorji trsovej. Težko je takšno jajce najti, ker vsako posebej vloženo in majhno.

Matija Rajh,
nadučitelj pri Sv. Juriji v Slov. gor.

Koruznico naj gospodarji po zimi spolagajo in ne puščajo do spomladi zunaj, ker tako pomagajo koruzno veščo ali koruznega črva čez zimo ohraniti, ki se zabuben nahaja v koruznej slami.

Kuga goveja na Hrvatskem in Ogerskem je prenehala in so meje zopet odprte.

Sejmi. 8. januarja: Šmarije; 10. januarja: Planina, Berače; 11. januarja: Gradec; 17. januarja: Kapela pri Brežicah; Petrovče, Gornja Radgona, Tilmitsch.

Dopisi.

Iz Celja. (Govor dr. Vošnjakov.) Pri občnem zboru Slovenskega društva je mnogozaslužni poslanec g. dr. Vošnjak, navdušeno pozdravljen, v obširnem govoru razložil delovanje državnega zbora. Pred vsem slikal je pogubonosno delovanje nemških liberalcev, dokler so oni imeli večino v zboru. Glavni stebri države, kmetje in obrtniki, so propadali, ker so vsled liberalnih postav postajali sužnji velikega kapitala. Ko je l. 1879 sedanja večina nastopila, našla je državno gospodarstvo v najžalostnejših razmerah, ljudstvo v najhujši stiski, pa povsod ograje v prid nemškimi liberalcem narejenih postav, da skoraj ni bilo upati, da se bo dalo kreniti na boljšo pot. Liberalci so si z umetnim volilnim redom mislili za vselej ohraniti večino, zato se je naša stranka precej lotila poprave volilnega reda in jo tudi dosegla.

Pri tem je pokazala, da jej je mar za re-
jenje volilne pravice in da želi kolikor mo-
vsakega davkoplavevalca pritegniti k volitvam.
Odslej sme vsak, kdor plačuje 5 fl. davka, voliti
v državni zbor. Trebalo bi še nekaterih spre-
memb, zlasti da dobodo kmetje z ozirom na
njihovo število primerno zastopstvo, pa temu
se zopet liberalci upirajo in vsaki sklep lahko
zaprečijo, ker se spremembe volilnega reda
smejo skleniti le z dvema tretjinama vseh po-
slancev. Dalje se je pečal državni zbor z ure-
jenjem gruntnega in hišnega davka. Liberalci
so si izmislili l. 1869, da se mora gruntni da-
vek na novo urejati, ter so računali, da bode
potem gruntni davek se dal od 36 milijonov
na 42 povišati. K sreči je dobila naša večina
konečno delo v roke in preprečila kmetom so-
vražne nakane liberalcev. Celi znesek grunt-
nega davka je sedaj celo nižji od prejšnjega,
in le v nekaterih deželah se je gruntni davek
povišal, najbolj za Gališko, za spodnjo in zgor-
njo Avstrijo in jeden del Štajerskega. A tu so
cenilni možje zakrivili s svojimi neopravičenimi
cenitvami, da bo sedaj treba več davka plače-
vati. Na Kranjskem, kjer so narodni možje
cenili, se je gruntni davek za tretjino znižal
in to je na veliko korist bilo tudi za tiste
okraje Štajerske, ki mejé ob Kranjskej. Pri
hišnem davku se je doseglo, da manjši kmetški
posestniki, ki imajo le po dve sobi v hiši, se-
daj menj plačujejo. Ker se direktni davek za
vsem ni povišal, moral je državni zbor privoliti,
da se upelje višja carina ali col ne samo za
umetne in fabriške izdelke, kar je na korist
obrtnikom, na žito, živino, sadje, vino, kar je
na korist kmetom; ampak tudi na kavo in po-
trolej, pa pri tem le v toliko, da se pri ceni,
kakor se dozda kaže, ne pozna veliko. Silno
teži vse države občna vojniška dolžnost, a do-
kler stojé sosedje oborožani, se Avstrija sama
ne sme razorožati. Vendar se je kmetom bram-
bovska postava v toliko olajšala, da odslej
kmetškim posestnikom, ako se pet oseb na nji-
hovem posestvu redi, ni treba stopiti v aktivno
vojsko, ampak le v reservo; tudi za bogoslovce
in učitelje so se sklenile precejšnje olajšave
brambovske dolžnosti. Jedna najimunitnejših
postav je obrtniška, katero je baš kar dodelal
državni zbor, dasi so liberalci se močno proti-
vili in le nekateri od njih iz strahu pred svo-
jimi volilci konečno zanjo glasovali. Če prav
je ta postava, posebno za obrtnike, koristna,
ker se po njej omeji dozdanja obrtniška svo-
boda in zahteva od vsakega, kdor hoče pričeti
kako obrtnijo, dokaz, da se je te obrtnije de-
jansko izučil, bode dobro uplivala tudi na kme-
tšijstvo, kajti obrtniki in kmetje so drug na
druzega navezani, in če se prvim dobro godi,
tudi kmetje svoje pridelke lože in bolje v de-
nar spravijo. G. govornik se potem obrne do

a zbora v prid kmetškim
tšijstvo so prišli silno slabi
casi, konkurenca iz Amerike in Rusije spravlja
žito in živino ob vsó ceno; slabe letine so za-
kopale kmeta v dolgove in kamor se pogleda:
povsod propad in eksekutivne dražbe kmetških
posestev. Liberalci so k temu propadu še pridno
pomagali. Odpravili so kazni za oderuhe, do-
volili prosto ženitovanje vsakemu beraču, dr-
žavne meje so odprli tujemu blagu, uvedli po-
silno legalizovanje, ki kmeta veliko stane, na-
kladali ljudstvu osemletno šolsko dolžnost, ga
silili k stavbi nepotrebno velikih, silno dragih
šolskih poslopij, dovolili hranilnicam, da so si
kupičile neizmerne rezervne zaklade, od kmet-
skega dolžnika pa zahtevale zmirom jednako
visoke obresti, ovirali so razvoj kmetških po-
sojilnic z nakladanjem visokega davka, skrbeli
za to, da se hudodelnikom, tatovom in ropar-
jem dosti dobro godi v kaznilnicah, in sploh
kakor nalašč delali na propad kmetškega
ljudstva.

(Konec prihod.)

Od Ljutomera. (Slava vrlim kmetom
slovenskim!) [Dalje.] Rekli smo, da naši
stariši od ljudskih šol, dokler so bile še nem-
ške, niso imeli nikakšnega dobička. Oni se se-
daj na podlagi lastne skušnje potegujejo za
pravice slovenskega jezika. Ozrimo se danes
malo še na mlajši naraščaj. Koliko je po mur-
skem polji mladeničev pa tudi že gospodarjev,
ki so se v domačih šolah učili s pomočjo milo-
glasečega jezika maternega! Bistra glavica in
darežljiva roka očetova vzbudile ste šolarju v
srci željo po viših naukih v srednjih ali tako-
zvanih „latinskih“ šolah, — šli so v Ptuj, v
Maribor ali v Celje. Kako se je tukaj godilo
nadarjenim ali „talentiranim“ mladeničem?
Skraja so vsi „vozili“ dokaj težko, ker so jim
učitelji, profesorji, razkladali nauke s pomočjo
nemškega jezika. V domačej po pameti uredje-
nej šoli slovenski, v „latinski“ pa na enkrat
nemški učni jezik — ni li to prenačlen skok?
Gotovo, da je. Kaj toraj? Odgovor: V „latin-
skih“, v srednjih šolah naj se slovenščini po-
deli več prostora. Res je, da se v ljudskih
šolah slovenska deca podučujejo tudi v nemš-
čini, ali otrok se ne more toliko naučiti, da bi
za razumljenje naukov po srednjih šolah bil z
nemščino do dobra podkovan. Tisti mladeniči
in mlajši gospodarji, ki so bili gimnazijskim
naukom dali slovo ter se lotili kmetškega opra-
vila, sprevidijo sami od ene strani, da ljudske
šole niso zato, ka bi se v njih otrok učil tujih
jezikov, a pri tem zanemarjal za življenje naj-
potrebnejše nauke, od druge strani pa razpo-
znajo, da „latinske“ šole niso vredjene, kakor
bi to zdravej pameti primerno bilo. Odtod zo-
pet hvalevredna prikazen, da toto spoznanje
na podlagi lastne skušnje vodi do narodne za-
vednosti. Pisatelj teh vrstic pozna več takih

kmetskih ljudij, ki so več ali manje let obiskovali „latinske“ šole, in zamore reči, da so vsi čedni Slovenci. Isto velja v obče tudi o tistih, ki so vse šole srečno dovršili; od leta do leta raste število narodnih buditeljev in odkritosrčnih kmetskih prijateljev, ki so našim nemškutarjem pravi trn v peti. (Konec prih.)

Iz Celja. (Zadnji lisjak), ta je pa zopet čuden; gladek je da je kaj, ušesa pak ima strašno kosmata! Sprva se širokousti da kot „lisjak“ že povsod svojo dlako trosi, kako mu pa smodijo, tega ne pove. Žal mu je, da kmetje nemških časnikov ne berejo. Nam ravno tako. Ko bi enkrat njegovo mamko Ciljerco in pa druge freimaurerske časnike pregledali, ter poiskali si iz njih tistih psov, ktere se dan za dnevom lučajo na Slovence, lisjak, po tem bi menda tvojo kožo precej nemilo počesali. Težko se mu dozdeva, da so se kmetje tako dolgo pustili za nos voditi. Siromaček se sam sebi usmili. Le pomiri se, odslej ne bosta več ti in pa tvoja mama naša pastirja, in vajni tovariši tudi ne. Mi tako vemo, da drugi nihče ne pozna naših bolečin, kakor ljudje naše krvi, in tem bomo z mirno vestjo zaupali. Vi le idite nazaj domov od koder ste prišli. — Na drugej strani svojega polja lisjak zopet izpušča sterč iz gobca, potem pa jo našim okoličanskim kmetom okoli ust maže. No, si misli, tako le za praznike, morebiti si pa le kateri ustnice obliže. Boš kmalo videl, da niso tako strašno potrebni. V Celji jim hoče preskrbeti eden razred za slovenske otroke, akoravno sam trdi, da je šola „v Celji“ piškljiva. Nemštvo tu ni v nevarnosti menda in „šulferajn“ nepotreben. Pa kdo bi šeuval, ko bi to društvo ne začelo? Nemških otrok — ni, alo, slovenske sem! Saj pa tudi pove: „Kolikor jezиков znaš, toliko ljudi veljaš“ in zopet „materinega jezika se morajo otroci toliko naučiti, da bodo izurjeni v književnem maternem jeziku.“ To hočeš ti storiti in v enem letu! Stopi no berž med svet, svitla zvezda, boš videl, kako se bo vse pipalo za tvojo čudovitno modrost. Prvi poskus pa napravi z nemškimi otroci, ter jih uči slovensko. Še ti merzi, ko to slisiš? Glej, kolikor jezиков znaš, toliko ljudi veljaš in tvoji lastni so ti najbližnji? Morebiti misliš, da je ta izrek samo za Slovence veljaven? Ja šment, pa tem ni sreče treba, ti jo le okoličanskim kmetom želiš. Ti blaga stvar, kaj pa je s starim šolskim sloopjem, z nekdanjo „kresijko šolo“ tam za farno cerkvijo, ktero so naši kmetje s krvavimi žuli staviti pomagali? Je ta očitna krivica tudi kmetom v korist in srečo, tistim kmetom, za ktero tvoje srce tako gorko bije? Lisjak, tvojo zanjko že držimo na palici. Okoličanski šoli je li, te ti smrdite? Kaj ne, da bi jih bilo dobro razrešiti, da ne bi trosile slovenski živelj več po okolici? Tu se otroci vsega, tudi

nemškega jezika zadosti učijo, tako da smo mi čisto zadovoljni. Z nemčurji nočemo pa ne moremo nič več opraviiti imeti, so nas že do dobrega podučili. Lisjak le napravite šolo, pa si zberite mestne capinčke v njo. J—1.

Iz Maribora. (Novi župan — čitalnica — posojilnica — volitve za okrajni zastop.) Dne 2. januarja dobili smo novega župana, se ve, ako ga minister grof Taaffe cesarju potrditi nasvetuje, kar še ni gotovo, kajti izvoljen je znani dr. Duchatsch, ki je kot državni poslanec kedaj vladi nasprotoval itd. itd. Stopnice na rotevži so še dnes mokre. Zakaj? No, ker so se mestni očetje pri volitvi jokali in solze točili, da je kar teklo od njih. Bilo je pa tako. Najpred je izvoljen dr. Schmiderer, znani Hammer-Amboss. On pa veli, da županstva ne more sprejeti, ker ga na Dunaji (v državnem zboru) silno potrebujejo, nemštvo je namreč tam v strašnej nevarnosti. Brez njegovega „Hamra“ pa ni mogoče raznim sovražnikom trmastih kebljač pobiti. Mestni očetje so malo ganjeni pa še premalo ter izvolijo Hammer-Ambossa vdrugič za župana. No, in to je za dr. Schmidererja preveč. Solze mu stopijo v oči. In kakor v cerkvi za enim vsi zaporedom po klopeh zehajo, tako začnejo sedaj mestni očetje solze točiti. Ko je ganjenost in žalost po solzah nekoliko vtolažena, izreče g. Marko, da ne ostane v mestnem zastopu. Ali mu brez-srajčarstvo ni po godu ali kaj druga, to še nam ni znano pač pa, da so mestni očetje potem izvolili dr. Duchatscha za župana, gosp. Bitterla pa za podžupana. G. Stampf bi menda tudi rad bil vice-župan pa ker Maribor sedaj samo enega potrebuje, je letos „skozi“ pal. — Čitalnica štela je ob konci leta 69 udov in izvolila v odbor zvečinoma novih odbornikov, pridnih narodnih mož. To je modro, narodnega dela je veliko, in ga treba razdeliti, po obnem zboru bila je zvečer živahna, izvrstna veselica: gospodov in gospá in gospodičen bilo je toliko, da je skoraj prostora zmanjkalo. — Slovenska posojilnica uživa čedalje več zaupanja, celo iz Solčavskih planin, iz Koroškega, dohajajo vloge. Svojo uradnico pa ima sedaj v g. Zupanovej hiši (prej Schreijevej) v graškem predmestji. — Volitve za okrajni zastop so pričele, sedaj volijo po občinah volilne može. Domoljubi so prošeni, da se zanimajo za te volitve. Slišimo namreč, da nemškutarji zlasti v Kamei, Bresternici, Selnici itd. priporočajo znanega Seidla. Res čudno! Zlasti baje rožpaški Kramberger rogovili za Seidla in za svojega zeta Ursiga v Selnici. Nemškutarji pač ne gleštajo trohe politične sramežljivosti. Ker uže Seidla pobirajo, naj pa še Brandstetterja zraven potisnejo, saj tudi brez posla po Mariboru hodi! Kmetski volilci še naj pomislijo, da jim sedaj ceste čez Jodelberg pri Faali ni treba plačevati. Vendar

hitro jo dobijo na hrbet, če bodo v okrajnem zastopu premalo svojih mož imeli, kajti marioski Nemci in sv. Lovrenski nemškutarji so „gliha, ki rada vkup štriha.“

Iz Mahrenberga. (G. dekanovo umeščanje.) Prosim, prinesiti prihodnjič v „Slov. Gospodarju“, oziroma na § 19 tiskovno postavta le popravek: „V cerkveni prilogi štev. 52 „Slovenskega Gospodarja“ sem čital dopis „Iz Mahrenberške okolice“, kateri je, kar tiče mene, popolnoma neresničen, kajti bil sem dan prihoda č. g. dekana Jazbec-a pri seji okrajnega šolskega sveta v Šostanji; tudi upliva o zadržanju g. učiteljev nisem imel, ker mi o slovenskem sprejemu imenovanega gospoda ni bilo kaj znano.“

V. Baumgartner,

ces. kr. okr. šolski nadzornik.

Dostavek uredništva. S temi besedami se nam ne zdi popravljeno čisto nič, ampak še le potrjeno, kar je dopisatelj „iz Mahrenberške okolice“ poročal; kajti vsak si lahko domisli, kako jalov je izgovor, da bi gospod Baumgartner ne bil izvedel o pravem času, kedaj bodo novi dekan in župnik prišli, saj ima farovž celó pred nosom. Odhod v Šostanj se prav dobro strinja s poročilom našega dopisnika in ga izvrstno razjasnuje. Nikakor ni lepo in dostojno tako obnašanje. Če je gospoda B. sedaj morebiti malo sram, si je sam kriv. Naposled mu pa še svetujemo, naj vzame g. Šumanovo slovensko slovnico v roke, da bode méstnik znal ločevati od dajavnika.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Naš poslanik v Parizu, grof Wimpfen, se je z revolverjem ustrelil. Pravi, da je to storil, ker se je bal, da ga nebi odstavili. Plače je dobival na leto 60.000 fl. Bil je vesten uradnik, čeravno ne zelo prebrisan glava. Govorica je, da postane grof Andrassy zopet minister vnanjih zadev, to bi ne bilo dobro znamenje. — Pri vojaštvu je treba več kanonirjev, bržčas osnujejo nov artilerijski regiment, za 15 vojnih oddelkov je 1715 kanonov premalo. — Državni zbor snide se dne 15. januarja; državni proračun in poboljšanje duhovenske plače pride precej na dnevni red. V Gradci so veliki posestniki namesto umrlega Lohningerja v državni zbor izvolili grofa Franca Attensa, mladega človeka, ki se drži, kakor bi vse Slovane kar v žlici vode hotel potopiti, ob enem kaže zobe vsem konservativcem ter gori za nemški liberalizem. — Ker ravno uradniki najhuje tudi Slovanom pravičnej vladil grof Taaffejevej nasprotujejo, postalo je to naposled njej prerobato. Zato je bil nek okrajni glavar in trmast nemški liberallec na Moravskem, po imenu Japp, za kazen prestavljen in računski

er na Dunaji penzioniran. je to močno osupnilo. — Ti- var dr. Rapp in deželni odbornik Graf, obadva vrla konservativca, odlikovana sta, prvi z redom železne krone I. vrste, drugi z istim redom II. vrste. — V Gorici lahonstvo precej napreduje in deco slovensko politijančuje. Tamošnji Slovenci so sklenoli politično društvo „Sloga“ zopet oživiti, otročje vrte v mestu osnovati in slovenske posojilnice po deželi ustanoviti. To je hvale vredno! Magjarski minister Kallay odpotuje kmalu zopet v Bosno. Ogerski državni zbor bode skušal postaviti zoper ponarejanje vina. Ta postava je res uže močno potrebna. — Svitli cesar so volilno postavili za graničarje potrdili, graničarji bodo torej volili poslance v hrvatski sabor v Zagrebu.

Vnanje države. Francoski republikanec, naglo zaumrl Gambetta, bode 10. jan. na državne stroške slovesno pokopan v Parizu. — Sedaj se je uže za gotovo zvedelo, da so papež vendar srečno porazumeli se z ruskim carjem. Hvala Bogu! Italijanski liberalci grdo psujejo na Avstrijo, ker je zločinec Oberdank bil obešen, nek profesor Karducci kar rohni in pravi, da morajo se tirolske, koroške in kranjske planine v 10 letih Italiji priboriti. V Milanu so avstrijskemu konzulu cesarski grb s stene strgali. — Črnogorci in Turki še niso se nič prav pogodili zavoljo nove meje; pravijo, da bode Turk sedaj vendar nekaj pokrajini ob Lim vodi spustil. — Grki močno in javno žalujejo zavoljo smrti Gambettove, znamenje, da jih je krepko podpiral zoper Turke. — Srbska skupščina je novo šolsko postavo sprejela, vsak srbski otrok mora 6 let v šolo zahajati. — V Armeniji je turška vlada zaprla 300 ljudi, češ, da so punt snovali zoper Turčijo. — Ruski general Krüdener je baje prišel v Varšavo priprav delat za vojni tabor ali ostrog v okolici Radomskej za 100.000 mož.

Za poduk in kratek čas.

Reka.

II. Reka s 15.000 prebivalci ima prav čedne, visoke hiše, čiste in prostorne ulice. Napisi so po večem italijanski; magjarskih ni po drugod kakor na vladinih poslopih. Morebiti še ne ve vsak čitatelj, da je Reka (ital. Fiume) ogersko mesto, dasiravno je narod hrvatski. Ogrji so hoteli imeti lastno pomorsko pristanišče, ker je Ludovik Kossuth vedno upil: Tengerre a magyar — na morje magyari! In Reka je postala z okolico vred ogerski litorale. Ogrji želé, da postane Reka drugi Trst, ali pa da prekosi to eminentno tržno mesto. Vendar je Reško tržno življenje precej zaspano. Za že-